

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Сардори Академияи Вазорати
корҳои дохилии Ҷумҳурии
Тоҷикистон, н.и.х., дотсент,
генерал-майори милитсия

Шарифзода Ф.Р.

« 30 » « 03 » соли 2022

ХУЛОСАИ

Шӯрои илмии муштаракӣ кафедраҳои мурофияи ҷиноятӣ ва кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология ва психологияи Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон доир ба мубрамаиёт ва аҳамияти таҳқиқоти диссертатсионии Муродзода Фирӯза Рузӣбой дар мавзӯи «Тавсифи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминологии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ).

Таҳқиқоти диссертатсионӣ дар мавзӯи «Тавсифи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминологии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар Шӯрои илмии муштаракӣ кафедраҳои мурофияи ҷиноятӣ ва кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология ва психологияи Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон (протоколи № 1) аз 10 марти соли 2022 муҳокима ва ба ҳимоя тавсия карда шудааст.

Муродзода Фирӯза Рузӣбой соли 1988 Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В.И.Ленинро бо ихтисоси ҳуқуқшиносӣ (ПВ №785975) хатм намуда, дар вазифаи муовини сардори шӯбаи назорати муомилоти маводи нашъаовар ва пешгирии нашъамандии Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият менамояд.

Дар давраи омодагии диссертатсия аз соли 2017 то инҷониб Муродзода Фирӯза Рузӣбой унвонҷӯи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология ва психологияи факултети №2 Академияи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон буд.

Роҳбари илмӣ – Сафарзода Анвар Ислон, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, муовини сардори Раёсати маориф, фарҳанг ва иттилооти Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Мубрамаи мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Имрӯз дар ҷаҳони муосир ба ғайр аз мушкилоти глобалӣ будани муомилоти ғайриқонунии воситаҳои нашъадор ва моддаҳои психотропӣ, инчунин мушкилоти ғайриқонунии прекурсорҳо ва пайдоиши намудҳои нави прекурсорҳо нигароникунанда мебошад.

Дар мубрамаи мавзӯи диссертатсионӣ хатари муомилоти прекурсорҳо бо он асоснок мегардад, ки бештари онҳо ҳамчун моддаҳои химиявӣ табиноти дучониба доранд, яъне метавонанд ба таври

қонунӣ дар саноат ва дар фаъолияти илмӣ ё ғайриқонунӣ дар истехсоли воситаҳои нашъадор ва моддаҳои психотропӣ истифода шаванд.

Муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар ҳама ҳолат хатарнок боқӣ мемонад, чунки дар Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон бо истифода аз прекурсорҳо маводи нашъадор, мисол аз афюн, намуди дигари воситаи нашъадор героин истехсол мешавад ва бо роҳи қочоқ ба ҷаҳон, аз он ҷумла ба Тоҷикистон интиқол мегардад.

Инчунин, мубрами мавзӯ дар он зоҳир мегардад, ки имрӯз ҷомеаи ҷаҳонӣ масъалаи бастанӣ роҳҳои интиқоли ғайриқонунии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва прекурсорҳоро тавассути масири Шимол (Афғонистон – Осиёи Марказӣ – Россия – Аврупо) ба миён гузоштааст. Дар масири Шимоли интиқоли героин ва афюн тариқи қочоқ ба Федератсияи Россия ва Иттиҳоди Аврупо, давлатҳои Осиёи Марказӣ, аз он ҷумла давлатҳои Қазоқистон, Қирғизистон, Тоҷикистон ва Ўзбекистон қарор доранд.

Маводи нашъаовар бо роҳи қочоқ аз Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон ба Ҷумҳурии Тоҷикистон бештар бо мақсади ба дигар кишварҳои ИДМ интиқол додани он ворид карда мешавад, ки фаъолияти ташкилотҳои террористӣ ва экстремистӣ аз ҳисоби муомилоти ғайриқонунии маводи нашъадор маблағгузорӣ карда мешаванд. Омӯзиши вазъи маводи муҳаддир дар Афғонистон ва дигар давлатҳои бо он ҳамсарҳад нишон медиҳад, ки бо мақсади истехсол ва тайёр кардани баҳусус воситаи нашъадори героин ва моддаи психотропии метамфетамин, дар ҳаҷми зиёд прекурсорҳо тариқи қочоқ ба Афғонистон ворид мешавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 31 номгӯи прекурсорҳо дар Рӯйхати миллии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва прекурсорҳои онҳо, дар Номгӯи 3 Ҷадвали 1 ва Ҷадвали 2 ҳамчун асос ё ёрирасон барои истехсол ва тайёр кардани воситаҳои нашъадор ва моддаҳои психотропӣ гурӯҳбандӣ шудаанд, ки зерӣ назорати қатъӣ қарор доранд.

Қонунгузориҳои ҷиноятӣ яке аз воситаҳои муҳими танзимкунандаи муносибатҳои ҷамъиятӣ мебошад, ки саломатии аҳоли, манфиатҳои шахс, ҷомеа ва давлатро аз таҷовузҳои ҷинояткорона ҳифз менамояд. Бояд тазаққур дод, ки аввалин маротиба дар сатҳи диссертатсионӣ тавсифи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминологии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ мегардад. Дар таҳқиқоти диссертатсионӣ таҷрибаҳои муосир ва маълумоти омории кишвар ва хориҷи он вобаста ба масъалаҳои муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо, ки дар адабиёти илмӣ ва парвандаҳои судиву тафтишотӣ мавҷуданд, аз ҷумла қонунгузориҳои ҷиноятӣ, амали татбиқи он вобаста ба парвандаҳои ҷиноятӣ бар зидди муомилоти ғайриқонунии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муайян намудани роҳу усулҳои нав бо мақсади баланд бардоштани самаранокии мубориза бар зидди ҷиноятҳои муҳаддиротӣ, аз он ҷумла муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо истифода шудаанд.

Инчунин, дар диссертатсия вобаста ба вазъи муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо истифода аз таҷрибаи кишварҳои дуру наздик, маълумотҳои дақиқ пешниҳод карда мешаванд.

Дар баробари ин, навгонии қор дар таҳлил ва тавсияҳо ҷиҳати мукамалгардонии қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо ва дар амал татбиқ намудани он, манзур мегардад.

Илова бар ин, қори мазкур нахустин таҳқиқоти муназзам ва ҳамачониба вобаста ба рушди қонунгузории миллӣ, таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузории ҷиноятӣ давлатҳои иштирокчиҳои Иттиҳоди давлатҳои муштарақ, тавсифи ҳуқуқии ҷиноятӣ аломатҳои объективӣ субъективӣ, тавсифи криминологӣ, омӯзиши маълумоти омории маъмуриву ҷиноятӣ ва таҷрибаи судӣ вобаста ба мавзӯи номбурда мебошад.

Таҳлили қонунгузории миллӣ ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, инчунин адабиёти муосири ҳуқуқӣ нишон медиҳад, ки ба масъалаи марбут ба муқаррар намудани табиати ҳуқуқии истилоҳи «прекурсор» сарфи назар аз истифодаи васеи он дар фаъолияти илмию амалӣ диққати кофӣ дода нашудааст, ки ин мушкилоти муайянро ба миён меовард. Дар умум, тамоми омилҳои болозикр мубрамии мавзӯи таҳқиқоти диссертатсиониро баён менамояд.

Ҳамзамон, мубрамии мавзӯи тадқиқшаванда муайян намудани камбудии дар Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қисмати ҷавобгарӣ барои ҷиноятҳои марбут ба маводи нашъадор мебошад, ки ба таҳияи пешниҳодҳои асоснок оид ба такмил додани мундариҷаи меъёрҳои дахлдори ҳуқуқии ҷиноятӣ хеле муҳим аст, зеро мушкилот дар таркиби моддаҳои 200, 202¹, 206¹, 289 КҶ ҚТ мавҷуд буда, дар маҷмӯъ боиси истифодаи бисёрмаълумии онҳо дар амалия мегардад.

Мавзӯи (предмет) таҳқиқот – вобаста ба тавсифи ҳуқуқии ҷиноятӣ ва криминологии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо, таҳлили маълумоти оморӣ оид ба вазъи мусодираи ғайриқонунии прекурсорҳо дар дохил ва хориҷи кишвар, дар бораи шахсияти ҷинояткор, сабабҳо ва шароитҳои мусоидаткунанда, пешгирии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо, истифодаи таҷрибаи судӣ вобаста ба мавзӯи номбурда мебошад.

Мақсади таҳқиқот. Зарурати гузаронидани таҳлили муқоисавӣ, муайян намудани тавсифи ҳуқуқии ҷиноятӣ ва криминологии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва меъёрҳои ҳуқуқии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ғайриқонунӣ истехсол, тайёр кардан, қорқард, соҳиб шудан, нигоҳ доштан, ба соҳибияти қасди дигар додан, интиқол ё фиристодани прекурсорҳо, нишон додани тамоюл, сохтор ва динамикаи муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Инчунин, баррасии мушкилот дар назария ва амалия вобаста ба мавзӯи таҳқиқшаванда, асоснок намудани камбудии дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ҷойдошта ва дар ин замина пешниҳод намудани тавсияҳо ҷиҳати бартараф намудани онҳо мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои ноил шудан ба мақсади таҳқиқоти илмӣ ба зиммаи диссертант чунин вазифаҳо вогузор шудаанд:

- зарурати гузаронидани таҳлили муқоисавӣ, муайян намудани тавсифи ҳуқуқии ҷиноятӣ ва криминологии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва меъёрҳои ҳуқуқии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ғайриқонунӣ истехсол, тайёр кардан, коркард, соҳиб шудан, нигоҳ доштан, ба соҳибияти каси дигар додан, интиқол ё фиристодани прекурсорҳо, ки дар моддаи 202¹ КҶ ҚТ пешбинӣ гардидааст ва кодексҳои ҷиноятӣ давлатҳои узви Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил (минбаъд ИДМ) дар масъалаи мукамалгардонӣ, самаранокӣ ва мутобиқати онҳо;

- ҷудо намудани ғайриқонунӣ истехсол, тайёр кардан, коркард, соҳиб шудан, нигоҳ доштан, ба соҳибияти каси дигар додан, интиқол ё фиристодани прекурсорҳо, аз таркибҳои ба ҳам наздики ҷиноятҳо;

- нишон додани тамоюл, сохтор ва динамикаи муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давоми даҳ соли охир;

- таҳқиқоти аломатҳои объективӣ ва субъективии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо;

- баҳогузориҳои вазъи ҷинояту ҷинояткорӣ дар самти муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо;

- тавсифи мафҳуми прекурсорҳо ҳамчун предмети ҷиноят;

- муайян намудани шахсияти ҷинояткор вобаста ба муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо;

- ошкор намудани сабабу шароитҳои мусоидаткунанда дар содир намудани муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо ва муайян намудани роҳҳои пешгирии он;

- пешниҳод намудани таҳлили вазъи мусодираи прекурсорҳо дар замони муосир ва воқиф будан аз тарзу усулҳои содиршавии ин ҷиноят дар дигар давлатҳо;

- коркард ва асосноккунӣ ҷиҳати рушди қонунгузориҳои ҷиноятӣ вобаста ба муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо;

- андешидани чораҳои зарурӣ ҷиҳати баланд бардоштани самаранокии муқовимат бо муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо;

- пешгирии ҷинояткорӣ дар самти аз муомилоти қонунӣ ба ғайриқонунӣ нагузаштани прекурсорҳо.

Таҳқиқоти диссертатсионии мазкур аз назари гузориши масъалаи баррасишаванда, мавзӯи интиҳобшуда, усули баррасӣ ва роҳҳои илмӣ ҳалли мушкилоти мавҷудаи вобаста ба муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо саривақтӣ ва мубрам мебошад.

Таҳлили диссертатсия, ақидаҳо, нуктаҳои илмӣ, хулосаҳо, мафҳумҳои илмӣ, масоили дигари аз ҷониби муаллиф пешниҳодгардида, инчунин таҷрибаҳои муосир ва маълумоти омории кишвар ва хориҷи он вобаста ба масъалаҳои муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо, ки дар адабиёти илмӣ ва парвандаҳои судиву тафтишотӣ мавҷуданд, аз ҷумла қонунгузориҳои ҷиноятӣ, амали татбиқи он вобаста ба парвандаҳои

чиноятӣ бар зидди муомилоти ғайриқонунии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, муайян намудани роҳу усулҳои нав бо мақсади баланд бардоштани самаранокии мубориза бар зидди муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо аз он дарак медиҳанд, ки таҳқиқоти мазкур мустақилона анҷом дода шудааст.

Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф аз ҷиҳати назариявӣ ба рушди илми ҳуқуқ мусоидат карда, сабаби такмили он мешаванд. Хулоса, пешниҳод ва тавсияҳо, инчунин дастовардҳои муаллиф барои такмили қонунгузорӣ, зимни таҳияи лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва ворид намудани тағйиру иловаҳо ба он ҳангоми такмили фаъолияти қонунгузорӣ дар соҳаи муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо, зимни омода намудани қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба муайян намудани кирдорҳои гунаҳгорона, дар рафти фаъолияти прокуратура, суд ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар мубориза бар зидди муомилоти ғайриқонунӣ прекурсорҳо, инчунин дар рафти таҳқиқи қорҳои илмӣ ҳангоми таҳлили вазъи муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар ҷумҳурӣ ва берун аз он. Ҳангоми ҷамъоварии маълумот ва гузаронидани таҳлил вобаста ба муомилоти қонунӣ ва ғайриқонунии прекурсорҳо, барои такмили ихтисоси воҳидҳои махсуси бо маводи нашъадор муборизабаранда, истифода шаванд.

Диссертатсияи пешниҳодгардида ба шиносномаи ихтисос ва самти илмҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология, ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ мутобиқат мекунад, чунки он масъаларо тибқи ҳуқуқи ҷиноятӣ таҳқиқ намуда, муҳтавои он ба талаботи ин самтҳои илмҳои ҳуқуқшиносӣ мувофиқ мебошад.

Мақолаҳои илмӣ таҳия ва нашрнамудаи унвонҷӯй Муродзода Фирӯза натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ ӯ буда, муҳтавои диссертатсия ва авторефератро пурра дар бар мегиранд. Муаллиф дар қатори таҳияи рисола, натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсиониро ба ҷараёни таълимии Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар доираи фанни « Ҳуқуқи ҷиноятӣ » дар шакли лексияи « Сиёсати ҳуқуқи ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муқовимат бо муомилоти ғайриқонунии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва прекурсорҳо » ва дастурамали методӣ « Прекурсорҳои воситаҳои нашъадор ва моддаҳои психотропӣ », дар Раёсатҳои оперативии ВКД ва раёсату шуъбаҳои Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Донишгоҳи славянии Россия ва Тоҷикистон ва кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ, криминология ва психологияи факултети №2-и Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври комил пешниҳод намудааст.

Дар умум, Муродзода Фирӯза Рузибой дар мавзӯи «Тавсифи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминологии муомилоти ғайриқонунии прекурсорҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ) ва ба талаботи бандҳои 31,

33-35 –уми “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқат дошта, он қори мустақилона анҷомёфта буда, натиҷаҳои он барои рушди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, аз ҷумла назария ва амалияи он аҳамиятнок мебошад.

Хулосаи илмӣ баҳои ҳамаҷонибаи объективии таҳқиқоти рисолаҳо дар бар гирифта, мушбат арзёбӣ карда шуда, барои Ҳимоя тавсия дода мешавад.

Раиси ҷаласа:

сардори факултети № 2-и Академияи
ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон
н.и.х., дотсент,
полковники милитсия
« ____ » _____ соли 2022

Ҳ.С. Сафарзода

Котиби ҷаласа:

котиби Шӯрои олимони Академияи ВКД
Ҷумҳурии Тоҷикистон, н.и.х.,
полковники милитсия
« 10 » нофати соли 2022

А.А. Абдурашидзода

Муқарризи № 1

Муовини сардори факултети № 2-и
Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор

Н.Б. Азимзода

Муқарризи № 2

Муаллими калони кафедраи Ҳуқуқи
Донишқадаи олии сарҳадии КДАМ
Ҷумҳурии Тоҷикистон
н.и.х., подполковник

М.С. Ҳусейнова

«Имзоҳоро тасдиқ мекунам»

Сардори шӯбаи кадрҳои
Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон
подполковники милитсия
« 10 » 03 соли 2022



Б.З. Музаффарзода